

Tartu Linnavalitsus

**TARTU LINNA VIGASTUSTE PROFIL
2005-2009**

TARTU 2010

Eessõna

Käesolev ülevaade **Tartu linna vigastuste profiil 2005-2009** on valminud Eesti Haigekassa paikkondlike vigastuste ennetamise projektide raames ja eesmärgiks on kirjeldada Tartu linna vigastuste statistikat, ohutegureid ja seniseid sekkumisviise. Vigastuste profiil on koostatud Eesti Haigekassa soovitudele vastavalt ja eesmärgiks on tõhustada ja muuta vigastuste vältimise projektitöö tõendus põhiseks ja faktidele tuginevaks.

2010 aasta kevadel valmis Tartu linna tervise profiil 2008, mis on esmakordselt koostatud ülevaade Tartu linna tervisenäitajatest ja tervisemõjuritest aastatel 2000-2008. Tartu linna terviseprofiilis kaardistatavate teemade valdkonnad lähtuvad Eesti Rahvastiku Tervise Arengukavas aastateks 2009-2020 esitatud valdkondlikust jaotusest ning tervise Arengu Instituudi poolt koostatud terviseprofiilide koostamise juhendmaterjalist ja soovitudest.

Ülevaadete Tartu linna terviseprofiil 2008 ja Tartu linna vigastuste profiil 2005 – 2009 eesmärgiks on anda ülevaade tartlaste tervisest ja seda mõjutavatest teguritest ning kavandada tervisesekumisi. Tervise- ja vigastuseprofiil on dokumendid, mis vajavad regulaarset täiendamist ja uuendamist. Mõlema ülevaate dokumendi koostamist ja uuendamist korraldab Tartu linnavalitsuse tervishoiuosakond.

Tartu linna vigastuste profiil 2005-2009 koostamiseks vajaliku statistika esitamisel olid suureks abiks Tiina Tõemets Eesti Haigekassast ja Merje Tikk Tartu Ülikooli Kliinikumist.

Täna kõiki, kes andsid oma panuse Tartu linna vigastuste profiil 2005 – 2009 koostamisele.

Tartu linna vigastuste profiil 2005-2009 on esitatud Eesti Haigekassale.

Sirje Kree

Tartu linna vigastuste profiili 2005 – 2009 koostaja

Tartu linnavalitsuse tervishoiuosakonna juhtaja

SISUKORD

EESSÕNA	3
1. RAHVASTIKU ÜLDANDMED	7
2. SUREMUSE NÄITAJAD	10
3. HAIGESTUMUSE NÄITAJAD	12
4. VIGASTUSTE KVALITATIIVNE ANALÜÜS TARTU ÜLIKOOLI KLIINIKUMIS RAVITUD TARTU LINNA 0-19 AASTASTE LASTE JA NOORTE RAVIJUHTUDE ALUSEL	15
5. TURVALISUSE NÄITAJAD	19
6. ELANIKE TERVISEKÄITUMINE	22
7. TERVISETEENUSED JA TERVISESEKKUMISED	25
8. KOKKUVÕTE.....	27
9. KASUTATUD KIRJANDUS.	28

1. RAHVASTIKU ÜLDANDMED

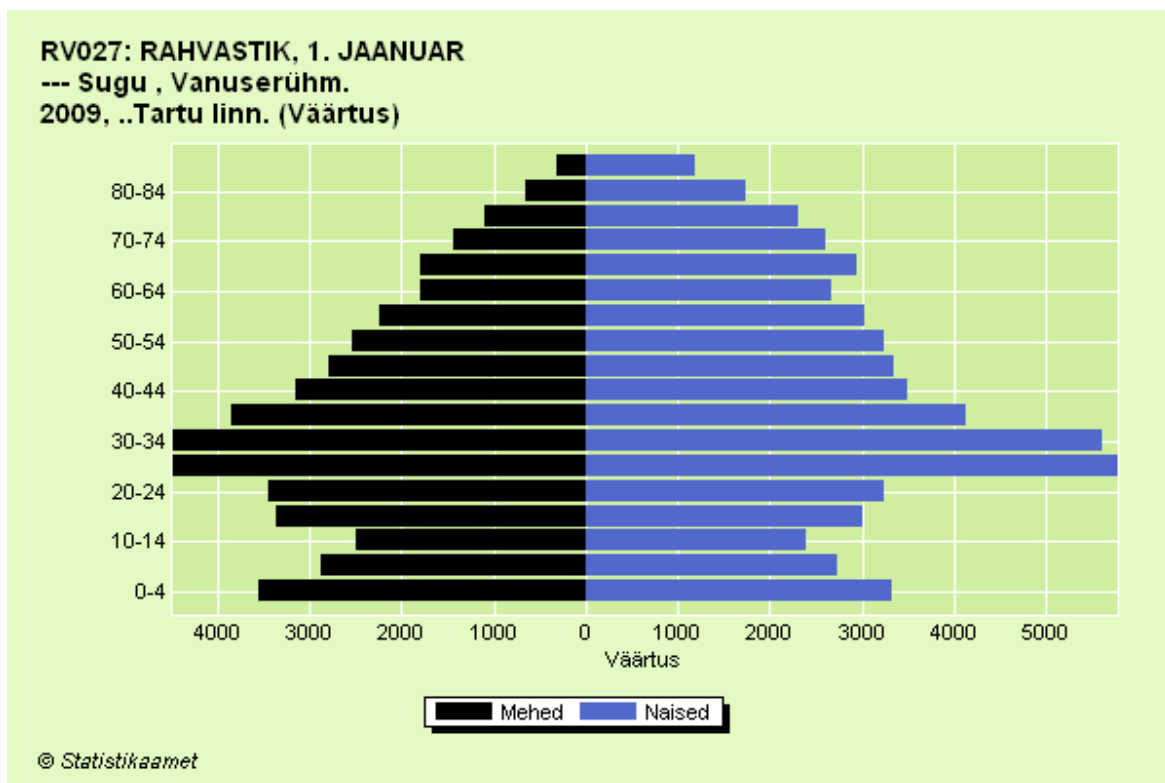
Seisuga 31. detsember 2009 oli Tartu linna elanikena registreeritud 98 393 inimest. Naisi on aastate lõikes ca 12 000 võrra rohkem, kui mehi (tabel 1).

Tabel 1. Rahvastiku sooline koosseis seisuga 31. detsember

Sugu	2005	2006	2007	2008	2009
Mehed	44 027	43 310	43 565	43 466	43 389
Naised	55 855	54 904	55 131	55 007	55 004
Kokku	99 882	98 214	98 696	98 473	98 393

Allikas: Tartu Linnavalitsuse ettevõtluse osakonna registriteenistus

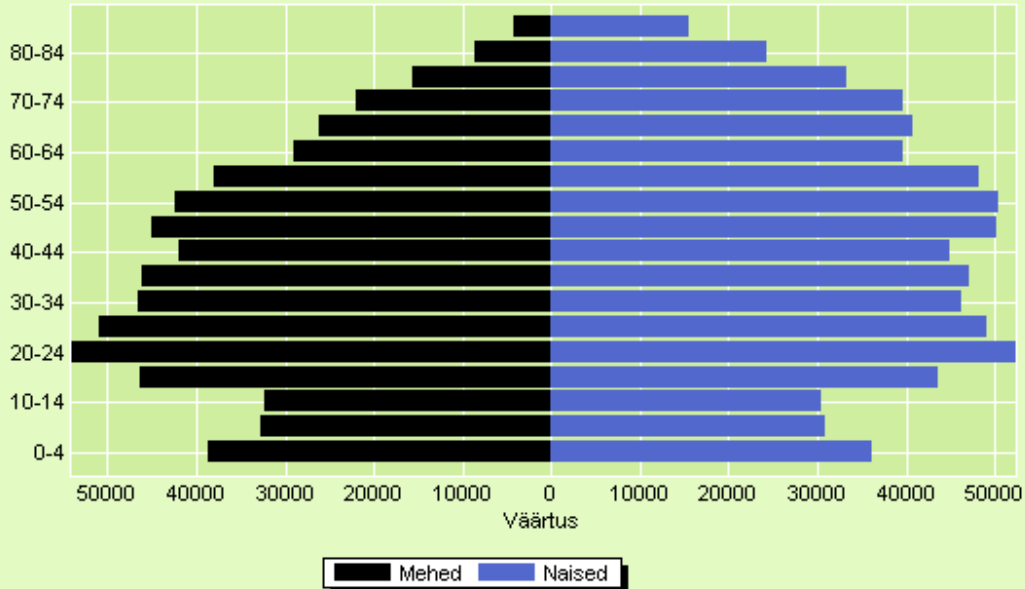
Rahvastikupüramiidilt on näha, et kõige arvukamalt on tartlasi vanusegrupis 25 – 29 eluaastat (joonis 1).

Joonis 1. Tartu linna rahvastiku püramiid

Allikas: Statistikaamet

RV027: RAHVASTIK, 1. JAANUAR
 --- Sugu, Vanuserühm.
 2009, Kogu Eesti. (Väärtus)

© Statistikaamet

Joonis 2. Eesti rahvastiku püramiid
 Allikas: Statistikaamet

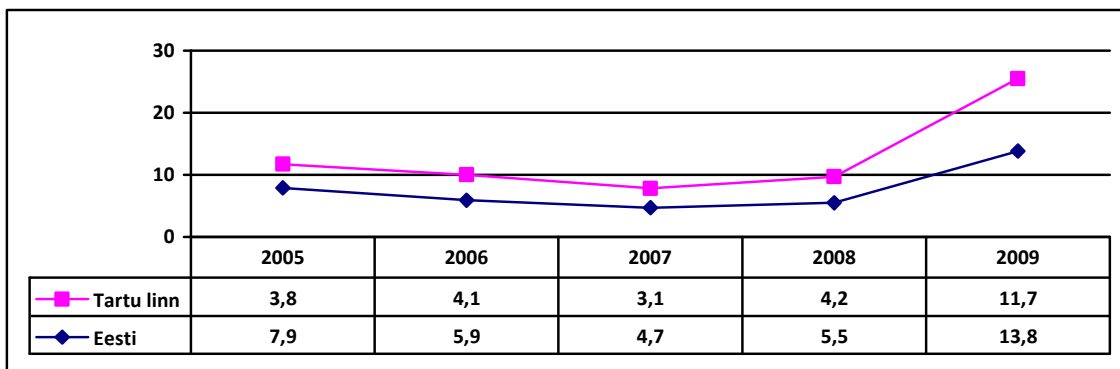
Ülevaate Tartu linna elanike rahvuslikust koosseisust saab tabeli 2 andmete põhjal, kus on ära toodud arvukamalt esindatud rahvuste esindajate arvud ja osakaalud rahvastikust.

Tabel 2. Elanikkonna rahvuslik jaotuvus
 (Tabelis on välja toodud arvukamalt esindatud rahvused)

Rahvus	2005		2006		2007		2008		2009	
	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%
Eestlased	71 331	72	70 730	72	70 730	72	71 301	72	71 316	72,5
Venelased	14 910	15	14 546	15	14 546	15	14 426	15	14 268	14,5
Ukrainlased	1 146	1	1 095	1	1 095	1	1 111	1	1 062	1,1
Soomlased	893	1	886	1	886	1	957	1	989	1

Allikas: Tartu Linnavalitsuse ettevõtluse osakonna registriteenistus.

Töötuse määr ehk tööpuuduse määr näitab töötute osatähtsust tööjõus. Alates 2007. aastast on Tartu linnas töötuse määra tõusnud 3,1%lt 11,7%le. Ka Eesti keskmine töötuse määr on tõusnud 4,7%lt 13,8%le. Tartut iseloomustab Eesti keskmisest veidi madalam töötuse määr.

Joonis 3. Töötuse määr, %

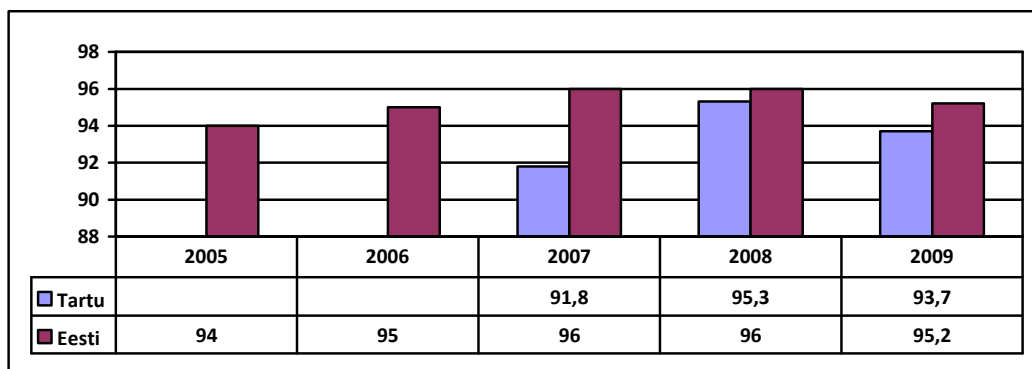
Allikas: Eesti Töötukassa

Tabel 3. Registreeritud töötute arvu Tartu linnas

2005	2006	2007	2008	2009
4 677	2 879	2 679	3 764	10 123

Allikas: Eesti Töötukassa

Ravikindlustusega hõlmamata isikute arv Tartu linnas on tõusnud. Kui 2008.aastal oli ligi 5% tartlastest ravikindlustusega hõlmamata, siis 2009.aastal juba 6,3%, Eesti keskmisest on Tartus ravikindlustusega hõlmamata isikute osakaal mõnevõrra kõrgem.

Joonis 4. Ravikindlustatute osakaal, %

Allikas: Eesti Haigekassa

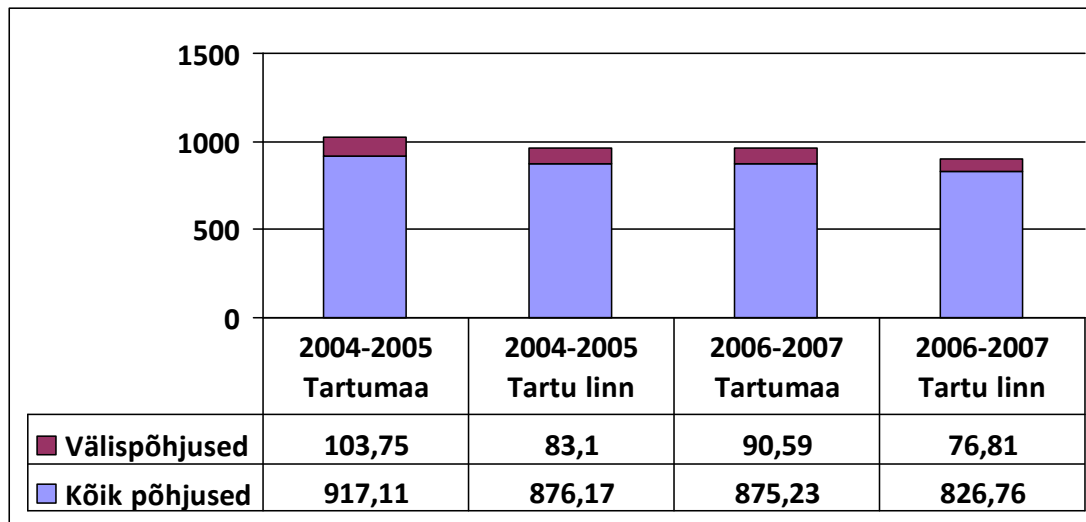
Töövõimetuspensioni saajate osakaal on aastatel 2005-2009 Tartus püsinud stabiilselt 6%.

Tabel 4. Töövõimetuspensioni saajate arv ja osakaal

	2005	2006	2007	2008	2009
Arv	4820	5033	5170	5495	5893
%	6	6	6	6	6

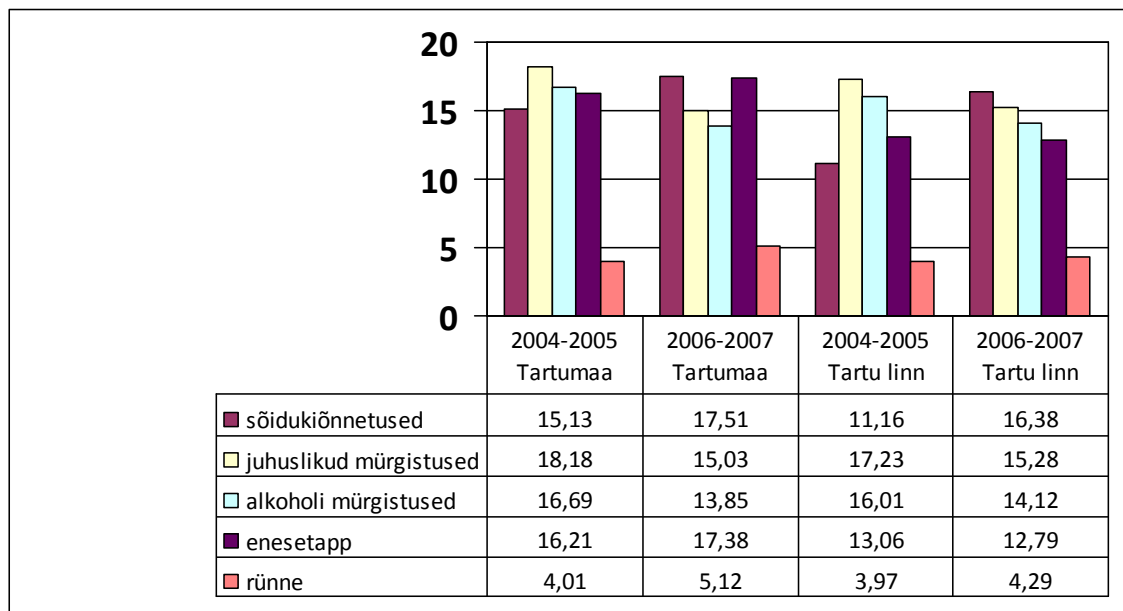
Allikas: Pensioniamet

2. SUREMUSE NÄITAJAD

Joonis 5. Standarditud suremuskordaja 100 000 elaniku kohta Tartus ja Tartumaal
Allikas: Statistikaamet

Tartu linnas on suremuskordaja võrreldes Tartumaa keskmisega madalam ja seda nii kõikide surmapõhjuste kui välispõhjustest tingitud surmade puhul. Välispõhjustest tingitud surmade osakaal kõikide surmapõhjuste seas on 2004-2005 võrreldes 2006-2007 hakanud langema.

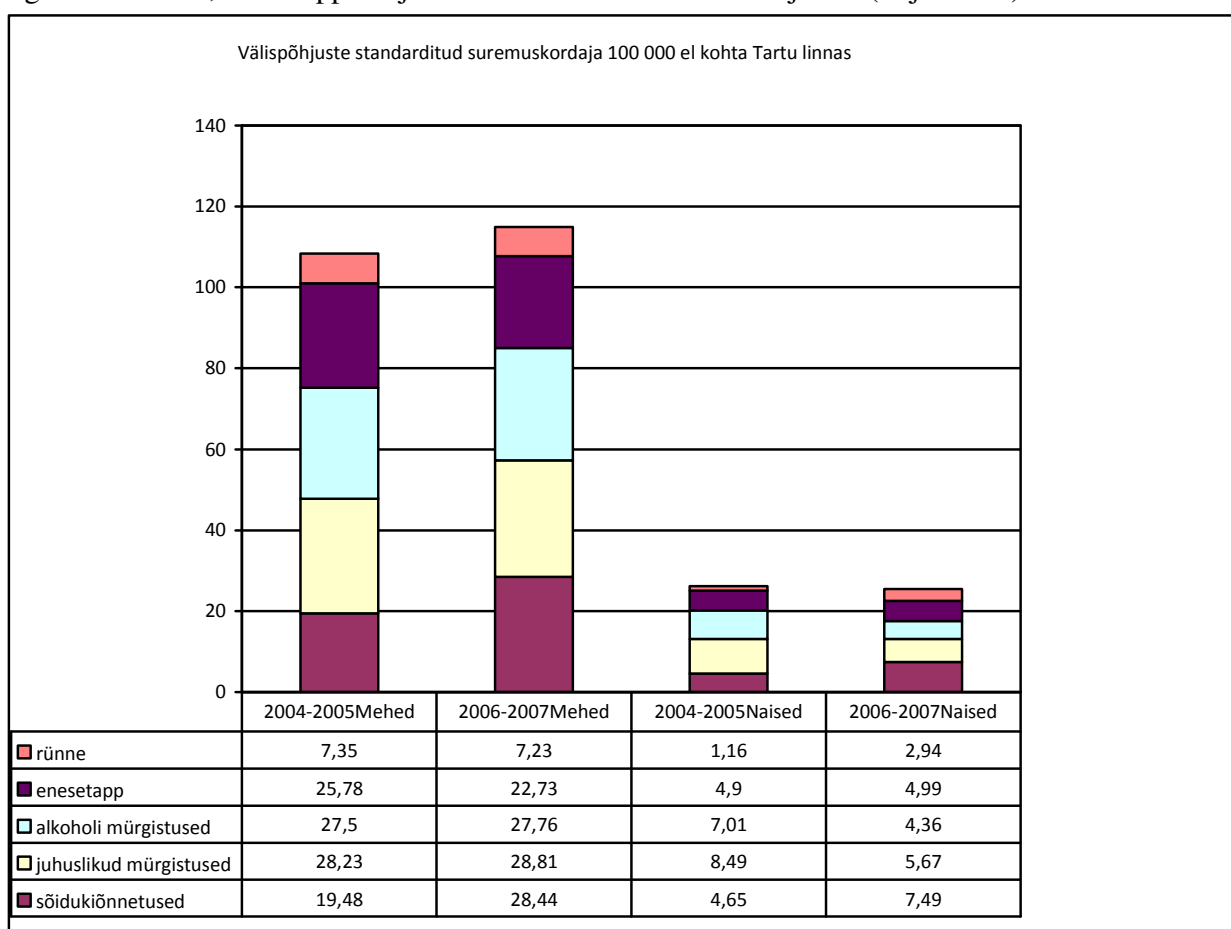
Joonis 6. Välispõhjustest tingitud standarditud suremuskordaja 100 000 elaniku kohta põhjuste järgi.

Allikas: Statistikaamet

Aastaid 2004-2005 ja 2006-2007 võrdluses näeme, et suremuskordaja välispõhjustest tingitud surmadesse on hakanud langema. Tartu linna suremuskordaja välispõhjustest tingitud surmadesse on väiksem Tartumaa keskmisest.

Surmapõhjuste lõikes näeme, et 2006-2007 aastal on Tartu linnas Tartumaaga võrreldes suremuskordaja väiksem sõidukiõnnetuste, enesetappude ja rünnete puhul, kuid samal ajal suremuskordaja juhuslike mürgistuste ja alkoholi mürgistuste tõttu Tartu linnas kõrgem on Tartumaa keskmisest.

Oluline on vaadelda Tartu linna meeste ja naiste välispõhjustest tingitud surmajuhtumite dünaamikat 2004-2005 ja 2006-2007 aastate lõikes. Näeme, et meestel on saagenud alkoholi ja juhusliku mürgistuste ning sõidukiõnnetuste tõttu surmajuhud, naistel seevastu saagenud ründe, enesetappude ja sõidukiõnnetuste tõttu surmajuhud (vt joonis 7).

Joonis 7. Välispõhjuste suremuskordaja põhjuste kaupa

Allikas : Statistikaamet

Suremuse täpsemaks kirjeldamiseks tuleb surmajuhte vaadelda kindlasti vanuste ja põhjuste järgi, need andmed ei ole aga omavalitsuste tasandil kättesaadavad.

3. HAIGESTUMUSE NÄITAJAD

Tabel 5. SA Tartu Kiirabi väljasõidud Tartu linna ja maakonda

Kiirabi väljasõidud	2005	2006	2007	2008	2009
Abi saanud isikute arv	24 183	20 699	21 712	22 364	22 363
Neist lapsed	3224	2737	2706	2826	3183
Õnnetusjuhtumi tõttu abi saanud isikud	3622	3218	3185	3229	3221
Õnnetusjuhtumi % üldarvust	15,0	15,6	14,74	14,4	14,4

Allikas: Tartu Linnavalitsuse tervishoiuosakond

Tabelist 5 näeme, et õnnetusjuhtumi tõttu kiirabi väljasõitude osakaal kõikidest väljasõitudest on hakanud langema 2007 aastast ja jäänud siis püsima suhteliselt stabiilsena, moodustades 14,4 % üldarvust.

Haigestumuse kohta on kättesaadav Tervise Arengu Instituudi statistika, kuid see kajastab mitte Tartu linna elanike esmahaigestumist vaid Tartu linnas registreeritud esmast haigestumist tervishoiuasutustesse pöördumiste alusel.

Tabel 6. Registreeritud esmaste haigusjuhtude arv tervishoiuasutustesse pöördumiste alusel 100 000 elaniku kohta aastad 2005 – 2008.

		Eesti	Tartumaa	Tartu linn
2005	Kõik esmahaigusjuhud	164 109,3	246 127,7	312 997,6
	... neist lapsed	275 316,0	355 791,4	437 729,2
	Vigastused, mürgistused jm välispõhjuste toime	14 643,4	22 608,2	31 366,7
	... neist lapsed	20 932,4	26 199,8	36 533,0
2006	Kõik esmahaigusjuhud	178 362,5	236 590,9	301 386,3
	... neist lapsed	318 331,8	343 078,5	420 003,6
	Vigastused, mürgistused jm välispõhjuste toime	15 468,1	21 405,5	29 562,2
	... neist lapsed	21 121,6	25 060,8	34 240,3
2007	Kõik esmahaigusjuhud	192 302,1	261 852,5	338 431,4
	... neist lapsed	327 823,3	345 580,9	424 100,7
	Vigastused, mürgistused jm välispõhjuste toime	21 452,5	42 492,8	60 130,3
	... neist lapsed	26 160,0	36 086,0	49 498,8

2008	Kõik esmashaigusjuhud	185 966,6	261 472,5	337 495,8
	... neist lapsed	319 632,7	357 772,4	431 874,9
	Vigastused, mürgistused jm välispõhjuste toime S00-T98	17 097,8	20 221,0	27 718,0
	... neist lapsed	21 420,9	22 895,0	30 740,0

Allikas: Tervise Arengu Instituut

Analüüsid esmajuhtusid välispõhjustest aastatel 2005- 2008 näeme, et esmasjuhud on langustrendiga, seda nii mehed-naised kokku kui ka mehed ja naised eraldi võetuna. Kuid silma hakkab, et meeste välispõhjuste esmasjuhtusid on üle 2 korra rohkem kui naistel. Allolev tabel 7 kirjeldab välispõhjustest esmasjutumeid vigastuste liikide kaupa ja soogruppides aastate 2005-2008 lõokes.

Tabel 7. Vigastused, mürgistused ja muud välispõhjuste esmasjuhud Tartu linna tervishoiuasutusse pöördumiste alusel 100 000 elaniku kohta

		Mehed	Naised	Kokku
2005	Kõik esmashaigusjuhud	43 669,4	20 732,2	30 955,3
	... neist sõidukiõnnetused	1 918,8	841,6	1 321,7
	... muud õnnetusjuhtumid	38 060,9	18 781,0	27 374,0
	... sh tahtlik enesekahjustus	278,2	204,2	237,2
	...rünne	2 985,3	777,7	1 761,6
	...muu täpsustamata	426,2	127,8	260,8
2006	Kõik esmashaigusjuhud	41 608,7	19 301,6	29 258,8
	... neist sõidukiõnnetused	1 814,6	854,8	1 283,2
	... muud õnnetusjuhtumid	36 200,1	17 331,4	25 753,8
	... sh tahtlik enesekahjustus	209,0	184,4	195,4
	... rünne	2 962,8	744,8	1 734,9
	... muu täpsustamata	422,3	186,2	291,6
2007	Kõik esmashaigusjuhud	42 329,5	18 533,1	29 169,2
	... neist sõidukiõnnetused	1 988,0	782,1	1 321,1
	... kukkumine	17 215,1	9 993,8	13 221,5
	... mehhaanilise jõu toime	17 425,3	5 842,7	11 10,7
	... uppumine	10,9	0	4,9
	... suitsu, tule toime	190,5	23,0	97,9
	... tuliste ainete toime	518,9	286,6	390,4
	... juhuslik mürgistus	221,1	111,5	160,5
	... loodusjõudude toime	89,8	14,2	47,9
	... muud õnnetusjuhtumid	790,4	483,1	620,4
	... tahtlik enesekahjustus	376,6	185,8	271,1
	... rünne	3 233,7	718,4	1 842,6
	... muu täpsustamata	269,3	92,0	171,2

2008	Kõik esmashaigusjuhud	39 558,4	18 128,3	27 718,0
	... neist sõidukiõnnetused	1 631,1	696,7	1 114,8
	... kukkumine	16 080,3	10 110,1	12 781,7
	... mehhaanilise jõu toime	16 711,9	5 517,1	10 526,7
	... uppumine	21,8	3,5	11,7
 suitsu, tule toime	169,9	37,0	96,5
 tuliste ainete toime	450,8	348,7	339,1
	... juhuslik mürgistus	141,6	104,1	120,8
	... loodusjõudude toime	41,4	19,4	29,2
	... muud õnnetusjuhtumid	725,2	433,9	564,2
	... tahtlik enesekahjustus	333,2	178,1	247,5
	... rünne	3 020,5	691,4	1 733,7
... muu täpsustamata	230,8	88,2	152,0	

Allikas: Tervise Arengu Instituut

Tartu linnavalitsuse tervishoiuosakond sai Vigastuste profiili koostamiseks abimaterjalina Eesti Haigekassast Tartu linna elanike vigastuste esmashaigestumise 2009 aasta statistika. Alljärgnevad tabelid 8 ja 9 on koostatud kasutades saadud statistikat.

Tabel 8. Esmashaigestumine vigastustesse 2009.aastal, ambulatoorsed juhud.

	Mehed	Naised
Kokku	741	617
1.0 Sõidukiõnnetused	54	42
1.1. V01-09 vigastatud jalakäijaga	4	5
1.2. V10-19 vigastatud jalgrattur	16	13
1.3. V20-39 vigastatud mootorrattur	12	5
1.4. V40-79 vigastatud auto- või bussisõitja	18	17
1.5. V80-99 muud sõidukiõnnetused	4	2
2.0 Juhuvigastused		
2.1. W00-19 kukkumised	214	208
2.2. W20-49 mehhaanilise jõu toime	193	157
2.3. W50-64 elusolendi mehhaanilise jõu toime	57	57
2.4. W65-84 uppumine, muu hingamisoht	3	1
2.5. W85-99 elektrivoolu ja temperatuuri toime	8	4
2.6. X00-19 suitsu, tule ja kuuma eseme toime	32	18
2.7. X20-29 mürgised loomad	21	16
2.8. X30-59 muud vigastused	44	40
3.0 Tahtlik enesekahjustus X60-84	22	13
4.0 Rünne X85-Y09	52	37
5.0 Ebaseelge tahtlusega sündmused Y10-34	24	11
6.0 Muud vigastused Y35-98	17	13

Allikas: Eesti Haigekassa

Tabelist näeme, et ambulatoorsete juhtudena on vigastusi rohkem meestel ning sagedamini on põhjuseks kukkumised, mehhaanilise jõu toimel tekkinud vigastused. Vigastuste sagedasema põhjusena on ka naistel kukkumised.

Tabel 9. Esmashaigestumine vigastustesse 2009.aastal, statsionaarsed juhud

	Mehed	Naised
Kokku	219	145
2.0 Sõidukuõnnetused	17	9
1.1. V01-09 vigastatud jalakäijaga	1	2
1.2. V10-19 vigastatud jalgrattur	7	4
1.3. V20-39 vigastatud mootorrattur	5	2
1.4. V40-79 vigastatud auto- või bussisõitja	3	0
1.5. V80-99 muud sõidukiõnnetused	1	1
2.0 Juhuvigastused		
2.1. W00-19 kukkumised	88	80
2.2. W20-49 mehhaanilise jõu toime	37	11
2.3. W50-64 elusolendi mehhaanilise jõu toime	8	4
2.4. W65-84 uppumine, muu hingamisoht	3	2
2.5. W85-99 elektirvoolu ja temperatuuri toime	1	0
2.6. X00-19 suitsu, tule ja kuuma eseme toime	12	6
2.7. X20-29 mürgised loomad	1	2
2.8. X30-59 muud vigastused	22	10
3.0 Tahtlik enesekahjustus X60-84	3	9
4.0 Rünne X85-Y09	11	3
5.0 Ebaselge tahtlusega sündmused Y10-34	7	3
6.0 Muud vigastused Y35-98	9	6

Allikas: Eesti Haigekassa

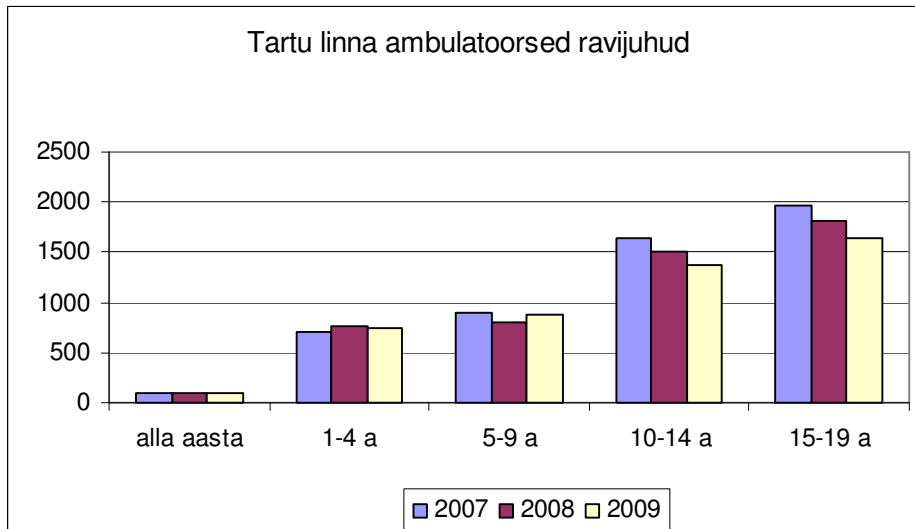
Statsionaarsete esmasjuhtude tabelist näeme, et meestel on vigastusi rohkem kui naistel, kõikides põhjuste gruppides välja arvatud tahtlik enesekahjustus, kus naistel on 9 juhtu ja meestel 3.

Statsionaarsete vigastuste põhjustena on nii meestel kui naistel kukkumised ja mehhaanilise jõu toimel tekkinud vigastused.

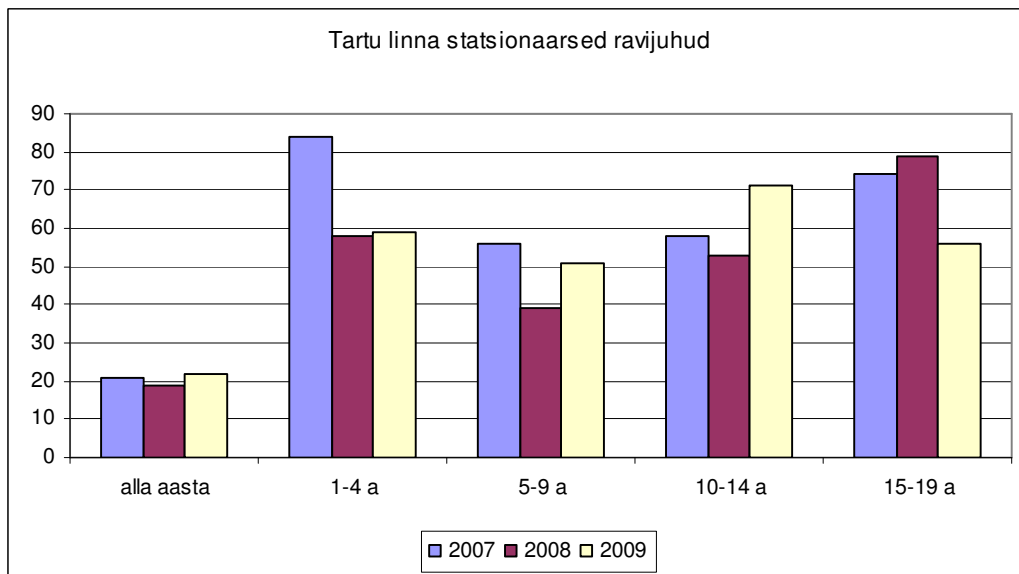
4. VIGASTUSTE KVALITATIIVNE ANALÜÜS TARTU ÜLIKOOI KLIINIKUMIS RAVITUD TARTU LINNA 0-19 AASTASTE LASTE JA NOORTE RAVIJUHTUDE ALUSEL

Tartu Ülikooli Kliinikumis ravitud Tartu linna 0-19 aastased lapsed ja noorte välispõhjustest tingitud ambulatoorsete ja statsionaarsete juhtude arvu aastate 2007 – 2009 ja vanusegruppide lõikes kirjeldab joonis 8 ja joonis 9. Näeme, et aastate 2007-2009 võrdluses välispõhjustest tingitud ambulatoorsete ravijuhtude arv 0-19 aastastel lastel on

hakanud langema. Kuid statsionaarsete ravijuhtude arv aastate 2007-2009 võrdluses on vanusegruppides kuni 14 aastat tõusnud, üksnes vanemas vanuserühmas 15-19..a, on langenud.

Joonis 8. Allikas: Tartu Ülikooli Kliinikum

Joonis 9. Allikas: Tartu Ülikooli Kliinikum

Tabel 10. Tartu linna 0-19 aastaste ambulatooresed ja statsionaarsed ravijuhud välispõhjuste järgi Tartu Ülikooli Kliinikumis

	2007		2008		2009	
	Amb	Stats	Amb	Stats	Amb	Stats
Kokku	5288	293	4954	248	4743	259
3.0 Sõidukuõnnetused	145	42	136	26	109	27
1.1. V01-09 vigastatud jalakäijaga	19	3	15	1	13	7
1.2. V10-19 vigastatud jalgrattur	67	21	71	13	59	10
1.3. V20-39 vigastatud mootorrattur	24	1	16	4	15	7
1.4. V40-79 vigastatud auto- või bussisõitja	33	12	33	6	19	2
1.5. V80-99 muud sõidukuõnnetused	2	5	1	2	3	1
2.0 Juhuvigastused	4819	223	4456	183	4355	199
2.1. W00-19 kukkumised	2533	134	2320	113	2349	141
2.2. W20-49 mehhaanilise jõu toime	1846	25	1691	19	1569	18
2.3. W50-64 elusolendi mehhaanilise jõu toime	190	13	220	11	211	11
2.4. W65-84 uppumine, muu hingamisoht	2	0	4	3	3	1
2.5. W85-99 elektirvoolu ja temperatuuri toime	1	0	3	0	3	1
2.6. X00-19 tule ja kuuma eseme toime	83	25	62	16	60	14
2.7. X20-29 mürgised loomad	50	2	42	0	64	0
2.8. X30-59 muud vigastused	114	24	114	21	96	13
3.0 Tahtlik enesekahjustus X60-84	21	15	32	25	14	21
4.0 Rünne X85-Y09	284	2	277	3	222	5
5.0 Ebaselge tahtlusega sündmused Y10-34	13	3	42	6	36	3
6.0 Muud vigastused Y35-98	6	8	11	5	7	4

2007-2009 aastate võrdluses näeme, et kõikide välispõhjuste liikide osas on langustrend.

Tabel 11. Tartu linna 0-19 aastaste laste ja noorte vigastuste W00-Y34 ambulatoorsed 2009 aastal ravijuhud Kliinikumis välispõhjuste järgi valitud toimumiskoha järgi:

	Kokku	kodu	kool	sportimisala	tänav
2.0 Juhuvigastused	4355	1941	642	797	665
2.1. W00-19 kukkumised		951	319	435	445
2.2. W20-49 mehhaanilise jõu toime		766	277	311	83
2.3. W50-64 elusolendi mehhaanilise jõu toime		87	39	43	27
2.4. W65-84 uppumine, muu hingamisoht		2	0	0	0
2.5. W85-99 elektirvoolu ja temperatuuri toime		1	0	1	1
2.6. X00-19 tule ja kuuma eseme toime		55	1	0	2
2.7. X20-29 mürgised loomad		14	1	0	0

2.8. X30-59 muud vigatsused		65	5	7	4
3.0 Tahtlik enesekahjustus X60-84	14	7	1	0	1
4.0 Rünne X85-Y09	211	37	40	2	102
5.0 Ebaselge tahtlusega sündmused Y10-34	6	3	1	0	0
Kokku	4586	1988	684	799	665

Tabelist näeme, et 2009.aastal kodus 43,3%, koolis 14,9%, sportimisalal 17,4% ja tänaval 14,5%.

2008aastal kodus 46,3%, koolis 15,2%, sportimisalal 16,7% ja tänaval 13,6%.

2007 aastal ambulatoorsetest 48,3% vigastustest juhtub kodus, 15,7% koolis, 16,1% sportimisalal, 13% tänaval.

Üldistatult saame öelda, et viimsel kolmel aastal on kliinikumi andmetel vigastuste juhtumite arv vähenenud, sh ka Tartu linna elanike hulgas. Kuna traumade ravi on erakorraline ja ei sõltu haigekassa lepingust, siis rahastamine seda ei saa mõjutada.

Tartu linn on turvaline linn ning elanike vigastused mitte kõige raskemad, peamiselt on tegemist kergemate juhuslike vigastustega kodus, ões, sportides jne.

Loomulikult on esindatud ka üksikud raskemad õnnetused, aastas on keskmiselt 1-2 surmajuhtumiga õnnetust.

Nüüd mõned näited vigastuste kohta Tartu Ülikooli Kliinikumist:

1. 1,5 aastane poiss, isa poolt laps leitud elutunnusteta kodu tiigist, 30 min järelvalveta olnud. laps elustatud, tugevalt alajahtunud, Intensiivravi toel elab 6 tundi. Surmapõhjuseks mehhaaniline lämbumine vees uppumise tagajärjel

2. 17 aastane neiu, kukkus lumelauaga sõites vasakule õlale ja kuunarnukile. diagnoositud vasaku õlavarre killistunud murd, teostatud operatsioon - õlavarreluu plaatosteosüntees.

3. 6 aastane poiss, sai hommikul lasteaia ees vöötrada ületades löögi autolt, mille tagajärjel paiskus paar meetrit edasi. Löögi järgselt ei saadud lapsega 5 min kontakti. Edasi laps adekvaatne, viidi lasteaeda. Õhtul laps väsinud, kaebas peavalu. Diagnoositud haiglas pea põrutus.

4. 3. aastane poiss, laps mängis kodus väikese ravimi pudeliga, milles olid tabletid. Tablettide sissevõtmist koduste poolt ei nähtud, kuid peale sääsetõrjevahendi pritsimist tekkisid lapsel tasakaaluhäired, laps muutus rahutuks. Haiglas diagnoositud bensodiasepiini mürgistus

5. 1,6 aastane poiss, õhtul kodus joonud suupuhastusvedelikku, laps läks peale seda näost punaseks, hoidis hinge kinni, oksendas. Diagnoositud aromaatsete süsivesinikkude

toksiline toime. Haiglaravi 2 päeva.

6., 5 aastane tüdruk vigastas end mänguväljakul, rippus toru küljes, käed libisesid lahti, kukkus peaga vastu posti. Peale seda kaebas peavalu, oksendas. Haiglaravi 1 päev, diagnoositud ajuvapustus, pea pindmine vigastus, vasema kukla piirkonna väike hematoom.

Kukkumisi kodu õuel või mänguväljakul on mitmeid, samuti väikelaste puhul kodus, toas. Õnneks vigastused väikesed, põrutus, kriimustused, ehmatus. Õnnetuste täpseid kohti haiglas ei kirjeldata, seetõttu ei saa täpsemat kirjeldust selles osas anda.

5. TURVALISUSE NÄITAJAD

Tabel 12. Kuriteod Tartus

Kuriteod	2005	2006	2007	2008	2009
Kuritegude arv	3366	3490	4382	3886	3455
..Neist alaealiste kuriteod	342	394	370	264	206
...Varavastaste kuritegude arv	2143	2240	2101	1901	2177
...Isikuvastaste kuritegude arv	190	247	302	393	264
Väärteod	9695	13530	18821	24328	13591
Neist alaealiste väärteod	1334	2018	2236	2749	2173
Neist alkoholiseaduse väärt.	2224	2637	2564	2462	1670
Neist narkoseaduse väärt.	86	95	176	240	62
Neist tubakaseaduse väärt.	323	446	400	278	449

Allikas: Politsei- ja Piirivalveameti Lõuna Prefektuur

Kuritegude arv 2005-2009 aastate võrdluses on alates 2006 aastast langustrendiga. Väärtegude, sealhulgas ka alaealiste väärtegude, arv on 2009 aastal vähenenud võrreldes 2008.aastaga.

Alaealiste kuritegude arv on 2006 aastast vähenemas, langedes 394 juhult 206-le juhule aastal 2009.a.

Tartu linna ja maakonna alaealiste asjade komisjonis menetleti 2009.aastal 395 juhtu, mil Tartu linna lapsed panid toime õigusrikkumisi.

Põhikoolist väljalangenud õpilaste osakaal on langenud olles 2007 aastal 4%, 2008 aastal – 3,7% ja 2009. aastal 2,0%.

Tabel 13. Liiklusõnnetused ja –kuriteod ning nendes kannatanud

Liiklusõnnetused ja -kuriteod	2005	2006	2007	2008	2009
Liiklusväärted	6019	9123	13770	18755	9467
... sh joobes juht	774	815	745	570	377
Inimkannatanutega liiklusõnnetused	208	172	177	158	141
... neis hukkus	3	2	4	3	2
... neis sai vigastada	234	204	197	170	156
... neis joobes juhi osalusel/süül	22	14	19	17	12
Jalgratturiga liiklusõnnetused	22	18	25	22	22
... neist lastega	1	3	10	2	7
... neist jalgrattur süüdi	11	7	18	16	13
Jalakäijaga liiklusõnnetused	67	34	45	41	38
... neist lapsed	12	8	12	5	6
... neist jalakäija süüdi	34	12	21	18	12

Allikas: Politsei- ja Piirivalveameti Lõuna Prefektuur

Joobes juhi osaluse ja süül toimunud liiklusõnnetuste arv on 2005-2009 aastatel vähenemise trendiga.

Tabel 14. Tulekahjude ja neis hukkunute arv

Tulekahjud ja neis hukkunud	2005	2006	2007	2008	2009
Arv	733	593	565	592	519
Tules hukkunute arv	5	1	1	3	5
Tules vigastatute arv	...	13	5	2	6

Allikas: Lõuna-Eesti Päästkeskus

Tulekahjude arv on küll 2009 aastal vähenenud, kuid tules hukkunuid ja tules vigastatuid on rohkem kui 2008.aastal.

Tabel 15. Turvalisuse näitajaid Tartu linnas

	2008	2009
Valgustatud tänavate osatähtsus	94,9	95,0
Valgustatud ülekäiguradade arv	61	89
Naabusvalve tugirühmade arv	283	312
Elanike arv naabusvalvega hõlmatud majades	31 560	32 240
Politsei poolt jälgitavate turvakaamerate arv	13	13

Allikas: Ülevaade Tartu 2009

Tartu turvalisuse näitajaid hakati kirjeldama 2008 aastal ja näeme, et need on 2009 aastal kõrgemad varasema aastaga.

Tabel 16. Alkoholi müüvate kaupluste arv

Alkoholi müüvad kauplused	2005	2006	2007	2008	2009
Kaupluste arv	113	114	105	100	100
Kauplusi 1000 elaniku kohta	1	1	1	1	1

Allikas: Tartu Linnavalitsuse ettevõtluse osakond

Alkoholi müüvate kaupluste arv on jäänud 2009 aastal samale tasemele kui 2008 aastal.

Tartu linnavolikogu määrus 14.mai 2009.a. nr 117 alusel määratakse koolieelse lasteasutuse, algkooli, põhikooli, gümnaasiumi, kutseõppeasutuse, huvikooli, noorte- ja projektilaagri kasutuses oleva ehitise vahetus läheduses olevaks piirkonnaks, kus vähese etanoolisisaldusega alkohoolse joogi reklaam on keelatud, 150 meetrit eelnimetatud ehitise krundi piirist.

Tartu linnavolikogu 26. märtsi 2009.a. määrusega nr 113 on kehtestatud alkohoolse joogi tarbimine avalikus kohas: 15.märtsist kuni 15.oktoobrini on lubatud kasutada Toome nõlva aluse jalgtee ja Ülikooli tänava vahelist tähistatud haljasala piknikukohana, kus on lubatud vähese etanoolisisaldusega (kuni 6 (kaasa arvatud) mahuprotsenti) alkohoolse joogi tarbimine.

Lõuna-Eestis (sh Tartu linnas) teeb ja korraldab päästetöid, päästealast ennetustööd, kriisireguleerimist ning teostab riiklikku tuleohutussjärelevalvet Lõuna-Eesti Päästekeskus. Ühtlasi nõustab päästekeskus Tartu linnavalitsust kriisireguleerimis- ja päästealastes küsimustes. Allolev tabel kajastab päästeteenistujate poolt läbiviidud ennetustegevust ja väljasõite Tartu linnas aastatel 2007-2009.

Tabel 17. Ennetustegevus Tartu linnas

	2005	2006	2007	2008	2009
Ennetusalased infopäevad	...	4	4	7	6
Päästeala ennetuskampaaniad	...	1	3	3	3
Liiklusõnnetus	14	30	31	57	17
Õnnetus veekogul	6	4	7	13	8
Loodusõnnetuste tagajärg	24	6	12	26	15
Tulekahju	687	720	549	592	488
Tulekahju alarm	175	496	642

Allikas: Ülevaade Tartu 2009

6. ELANIKE TERVISEKÄITUMINE

Üheks suuremaks valdkonna probleemiks on, et elanike tervisekäitumise uuringuid ei ole teostatud ega analüüsitud kohalike omavalituste kaupa. Hetkel kõige objektiivsem informatsioon tervisekäitumise kohta on Tervise Arengu Instituudi poolt teostatud Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuringust. Uuringu tulemused on aga esitatud selliselt, et andmed on üldistatud elupiirkondade kaupa:

Harju- ja Raplamaa

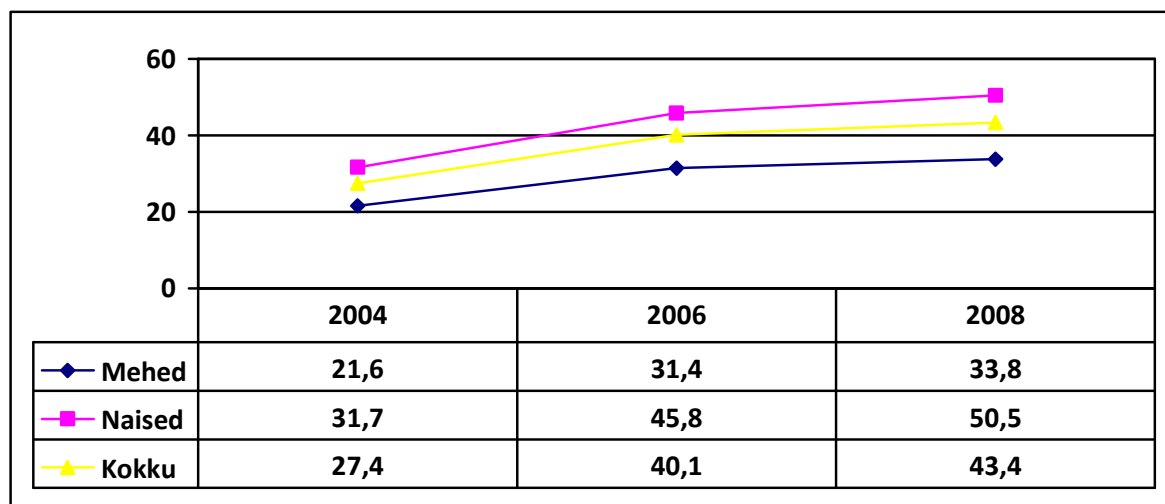
Ida- ja Lääne- Virumaa

Tartu-, Jõgeva-, Põlva-, Valga- ja Võrumaa

Järva-, Pärnu- ja Viljandimaa

Lääne-, Saare- ja Hiiumaa

6.1. Helkuri kasutamine

Joonis 10. Pääaegu alati helkuri kasutanute jaotus Eestis aastate dünaamikas

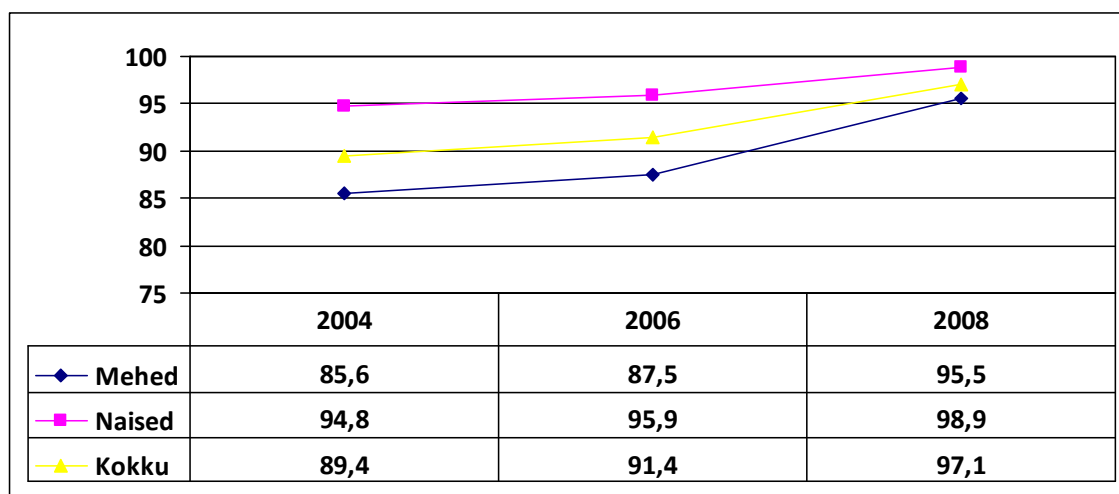
Allikas: Tervise Arengu Instituut

Tabel 18. Peaaegu alati helkuri kasutamine (%) Eestis ja valitud piirkond

	Mehed	Naised	Kokku
Eesti	33,8	50,5	43,4
Tartu-, Jõgeva-, Põlva-, Valga- ja Võrumaa	41,5	63,4	52,8

Allikas: Tervise Arengu Instituut

6.2. Turvavöö kasutamine

Joonis 11. Peaaegu alati turvavööd kasutanute jaotus (%) Eestis

Allikas: Tervise Arengu Instituut

Tabel 19. Peaaegu alati turvavöö kasutamine (%) Eestis ja valitud piirkond

	Mehed	Naised	Kokku
Eesti	95,5	98,9	97,1
Tartu-, Jõgeva-, Põlva-, Valga- ja Võrumaa	97,9	99,4	98,5

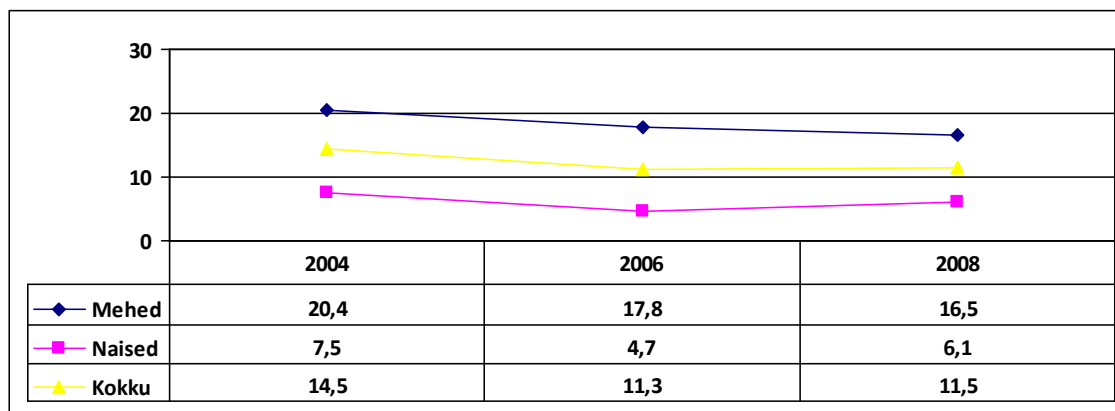
Allikas: Tervise Arengu Instituut

6.3. Alkoholi tarvitanult auto juhtinute jaotus (%)

Tabel 23. Alkoholi tarvitanult autot juhtinute osakaal (%) Eestis ja valitud piirkond

	Mehed	Naised	Kokku
Eesti	16,5	6,1	11,5
Tartu-, Jõgeva-, Põlva-, Valga- ja Võrumaa	13,6	6,3	10,4

Allikas: Tervise Arengu Instituut

Joonis 12. Alkoholi tarvitanult autot juhtinute osakaal (%) Eestis valitud aastad
Allikas: Tervise Arengu Instituut

6.4. Koolilaste tervisekäitumine

Tartu Koolitervishoiu OÜ poolt koolides õpilaste terviseküsitlused ja tervisekontrollid annavad esialgse ülevaate 11-15 aastaste Tartu kooliõpilaste tervisekäitumisest.

Tabel 20. Suitsetamine 11, 13 ja 15-aastaste poiste hulgas

Suitsetamine poiste hulgas	2006			2008		
	11a	13a	15a	11a	13a	15a
Suitsetamine (olen proovinud) (%)	25,3	54	56	22,8	45,1	45,5
Suitsetamine (ei ole proovinud) (%)	74,7	39	14	76	46,3	28,7

Allikas: Tartu Koolitervishoiu OÜ

Tabel 21. Suitsetamine 11, 13 ja 15-aastaste tüdrukute hulgas

Suitsetamine tüdrukute hulgas	2006			2008		
	11a	13a	15a	11a	13a	15a
Suitsetamine (olen proovinud) (%)	13,4	44	48,7	15,9	38,8	48,3
Suitsetamine (ei ole proovinud) (%)	75,6	56	35,9	80,9	55	31,8

Allikas: Tartu Koolitervishoiu OÜ

7. TERVISETEENUSED JA TERVISESEKKUMISED

7.1. Kogukonna motivaatorid ja elanike kaasamine.

Tartu linnas tunnustatakse tervislikke eluviiside edendajaid- aasta terviseedendaja nimetamisega.

Elanike kaasamine on mitme tasandiline:

1. Väikeprojektide ja tegevuste toetamine
2. Partnerlus välisprojektides (mõlemapoolne: linna kaasab juhtpartnerina MTÜd või linn on partneriks MTÜ projektis)
3. MTÜde tegevuste toetamine
4. Teenuste delegerimine (riigihanked ja lepingud, 1-3 a)
5. Partnerlus arengukavade ja planeeringute koostamisel
6. Erinevad töörühmad

Hea näide elanike kaasamisest on aga naabusvalve. MTÜ-l Naabusvalve Keskus on oluline osa süütegude ja vigastuste ennetamise koostöövõrgustiku kujundamisel Tartus.

2009. aasta jooksul suurenes naabusvalve tugirühmade arv aasta alguse 283-lt tugirühmalt 312-ni aasta lõpuks. Aasta jooksul lisandus 29 tugirühma. Liikumisse kaasatud majades elab 32 240 elanikku, neist 680 lisandus 2009. aasta jooksul. Kõik moodustatud tugirühmad on saanud esialgse koolituse ning varustatud Naabusvalve dokumentide, tarvikute ja sümboolikaga.

7.2. Tervise alase teabe kättesaadavus

KUKU raadiosaade "Spordiaken" 1x kuus, "Kultuuriaken" veebileht, sportimispaikade register ja trükis, spordiklubide register ja trükis aastaringne Tervisesporti propageerivad üritused.

Koostöö Kuku Raadioga, aastas 52 saadet Ole terve!, Tartu linnavalitsuse kodulehel Tervisekalender terviseüritustest, rahvusvahelistest ja eesti tervisepäevadest.

Tervist edendava tegevuse koordineerimiseks on Tartu linna Tervisenõukogu, loodud 2006.aastal.

7.3. Tervislikku eluviisi toetavad üritused

Ülelinnaliselt 28 erinevat rahvaspordiüritust, nendest 6 on sariüritused. Lisaks koolide ja lasteaedade spordipäevad. Tervislikke eluviise propageeriv Tartu linna tervisepäev kord aastas, Jalgsi kõndimist propageeriv kampaania "Jalgsi tervise nimel", iga-aastane noorte tervisekonverents "Noored tervisest ja noorte tervis", iga-aastane tervishoiuosakonna aastakonverents aktuaalsetel tervise teemal.

Tervist edendava tegevuse eesmärgiks on tervist väärtustava eluhoiaku kujundamine. Lisaks tervishoiuosakonna poolt läbiviidavatele tervist edendavale tegevusele rahastatakse ka kodanikualgatuslikke tervist edendavaid projekte. Prioriteetsed valdkonnad tervise projektide rahastamisel on olnud tervisekasvatus ja tervisealane nõustamine, eri earühmi haaravad terviseüritused, südame- ja veresoonehaiguste ennetus, vigastuste ennetus, HIV ja teiste sugulisel teel levivate haiguste ennetus, sõltuvushaiguste ennetus.

Tabel 22. Tartu linna eelarvest toetatud tervist edendavad projektid

	2005	2006	2007	2008	2009
KOKKU	294 100	263 400	325 100	334 000	322 000
TOETATUD PROJEKTIDE ARV	20	18	22	18	21

Allikas: Tartu Linnavalitsuse tervishoiuosakond

Tartu linnavalitsuse tervishoiuosakond on koostööpartneriks Eesti Haigekassale vigastuste ennetamise tegevuste elluviimisel Tartu linnas, Tervise Arengu Instituudile riiklike südameveresoonehaiguste ennetamise, HIV, narkomaania ennetamise tegevuskavade elluviimisel Tartu linnas ning Maanteeametile elanike liiklusteadlikkuse tõstmisel.

6.4. Olulisemad tervise teenuseprojektid

Tabel 23. Olulisemate tervise teenuseprojektide kaasrahastamine
Tartu linna eelarvest, krooni

	2005	2006	2007	2008	2009
20-23 aastaste harrastussportlaste tervisekontroll	105 000	205 000	235 300	221 265	141 100
Kuni 19 aastaste laste ja noorte vältimatu visiiditasu maksmine	195 000	206 000	210 000
Koolitervishoiu toetus	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000

Allikas: Tartu Linnavalitsuse tervishoiuosakond

8. KOKKUVÕTE

Tartu linna vigastuste profiil 2005-2009 ja Tartu linna terviseprofiil 2000-2008 alusel saame planeerida tõendus põhiseid tervisesekumisi. Siinkohal loetelu vigastuste ennetamise meetmetest Tartu linnas:

- Tagada inimestele teave, mis võimaldab teha teadlikke valikuid terviseriskide vähendamiseks
- Tagada omavalitsuse tervisenõukogu liikmete pädevus tervisemõjurite hindamisel ja tervisesekumiste planeerimisel
- Toetada koostöövõrgustikke ja huvialaühenduste tegevust, soodustada inimeste omaalgatuslikke tervisesekumisi
- Arendada elukvaliteeti ja toimetulekut suurendavaid teenuseid
- Tagada terviseiga seotud teabe kättesaadavus ka sotsiaalselt tundlikele gruppidele
- Lastevanemate vastutustunde suurendamine
- Laste turvalisuse ja võrdsete võimaluste suurendamine
- Laste ja noorte kehalise ja vaimse tervise edendamine
- Vigastuste ja vägivalda ennetamine õppeasutustes
- Edendada koostööd ja võrgustikutööd erinevate spetsialistide vahel (tervishoiutöötajad, sotsiaaltöötajad, pedagoogid jt)
- Erinevate teenuste kättesaadavuse ja järjepidevuse tagamine
- Selgitada vigastuste ja mürgistuste saamise riskid ja edastada teavet
- Riskikäitumisega noorte koolist väljalangemise ja alaealiste süütegude ennetamiseks arendada võrgustikutööd kooli, lapsevanemate ja sotsiaaltöötajate vahel
- Kindlustada sotsiaalpedagoogide, koolitervishoiutöötajate, psühholoogide jt spetsialistide poolt osutatavate teenuste kättesaadavus ja meeskonna töö
- Arendada koostööd noortekeskustega vabaaja sisustamisel ja riskikäitumise ennetamisel
- Järgida avaliku sise- ja välisruumi kujundamisel põhimõtteid, mis teevad elu-, õpi- ja töökeskkonna turvaliseks
- Tõsta inimeste teadlikkust keskkonnast tulenevatest terviseriskidest ning nende ohjamise meetmetest
- Arendada sportimisvõimalusi ja ennetada sportivigastusi
- Suurendada inimeste võimalusi veeta vaba aega kehaliselt aktiivselt ja turvaliselt
- Toetada tervislike eluviise soodustavaid projekte ja organisatsioone
- Toetada riskikäitumise ennetamise ja lahendamise tegelevaid organisatsioone ja projekte
- Edendada sõltuvusainetevaba elustiili ja luua alternatiivseid vabaajaveetmise võimalusi
- Tõhustada koostööd tervishoiu – ja sotsiaalteenuste osutajatega, ülikoolidega, eakate päevakeskustega, koolidega, lasteaedadega, noortekeskustega ennetustegevuste planeerimisel ja läbi viimisel.

9. Kasutatud kirjandus.

1. Rahvastiku tervise arengukava 2009 – 2020. Sotsiaalministeerium 2008
2. Kohaliku omavalitsuse ja maakonna terviseprofili koostamine. Juhised. Tervise Arengu Instituut 2009
3. Kohaliku omavalitsuse indikaatorid . Tervise Arengu Instituut 2009
4. Eesti Inimarengu Aruanne 2008, Tallinn 2009
5. Eesti, Tervisesüsteemi ülevaade. Tervisesüsteemid muutuses, 10.köide, nr 1 2008
6. T. Kaasik, L. Uusküla Vigastused Eestis. Levimus, tagajärjed ja ennetus. Tartu 2007
7. E.-M. Tiit Suremus Eestis ja selle sõltuvus soost, 2006
8. Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuring, 2008 Tervise Arengu Instituut, Tallinn 2009
9. Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise uuring 2005/2006 õppeaasta Tervise Arengu Instituut, Tallinn 2007
10. 10.Eesti terviseuuring 2006, Eesti Arst 2008; 88 (Lisa 2)
11. Tervis, töö- ja sotsiaalelu 2007 Sotsiaalministeerium , Tallinn 2008
12. Statistikaameti koduleht www.stat.ee
13. Sotsiaalministeeriumi koduleht www.sm.ee
14. Eesti Haigekassa koduleht www.haigekassa.ee
15. Tervise Arengu Instituudi koduleht www.tai.ee
16. Töötukassa koduleht
17. Maanteeameti koduleht
18. Justiitsministeeriumi koduleht
19. Eesti riiklik HIV ja AIDSi strateegia aastateks 2006 – 2015
20. Narkomaania ennetamise riiklik strateegia aastani 2012
21. Riiklik vähistrateegia aastateks 2007 – 2015
22. Südame- ja veresoonehaiguste ennetamise riiklik strateegia 2005 – 2020
23. Statistiline ülevaade Tartu 2009
24. Arengustrateegia Tartu 2030
25. Tartu linna arengukava 2007-2013